

Vergaderjaar 2022–2023

36 200 B

Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2023

Nr. 8

VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 7 oktober 2022

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer verslag uit te brengen in de vorm van een lijst van vragen met de daarop gegeven antwoorden.

De vragen zijn op 26 september 2022 voorgelegd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Bij brief van 7 oktober 2022 zijn ze door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties beantwoord.

Met de vaststelling van het verslag acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Hagen

Adjunct-griffier van de commissie,
Verhoev

Vraag 1:

Worden gemeenten financieel gecompenseerd voor de extra uitgaven die zij moeten doen vanwege de gestegen energiekosten?

Antwoord:

Voor gemeenten geldt dat het accres voor de periode 2022–2025 gesplitst is in een volumecomponent en een loon-prijscomponent. De gemeenten worden dus gecompenseerd voor de loon- en prijsontwikkeling, waarbij deze wordt vastgezet op basis van de loon-prijs-index uit het CEP (maart) van het desbetreffende jaar. Gemeenten ontvangen zo dus indirect compensatie voor de gestegen energiekosten.

Vraag 2:

Hoeveel bedragen naar schatting de extra energiekosten voor gemeenten vanwege de hogere energietarieven?

Antwoord:

Er is op dit moment geen inzicht in de energiekosten van gemeenten.

Vraag 3:

Waar in de Financiële-verhoudingswet (FVW) is de juridische basis te vinden voor de eenmalige uitkering van 1 miljard euro die gemeenten in 2026 krijgen?

Antwoord:

De juridische basis van de eenmalige uitkering van 1 miljard euro aan gemeenten is artikel 6 van de Financiële-verhoudingswet. In dit artikel staat dat een gemeente over ieder uitkeringsjaar recht heeft op een algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Vraag 4:

Hoe wordt er voor gezorgd dat gemeenten ook na 2025 structurele meerjarige investeringen kunnen plannen en doen?

Antwoord:

Het kabinet gaat in goede samenwerking met medeoverheden werken aan de uitwerking van de nieuwe financieringssysteem, die is aangekondigd in de Contourennota¹ en waarvoor de hoofdlijnen in diezelfde nota zijn geschetst. Centraal hierbij staat de behoefte aan meer stabiliteit, inzicht in de te ontvangen middelen en ruimte voor autonome keuzes op lokaal en regionaal niveau. De stabielere financiering draagt bij aan duidelijkheid die nodig is om investeringen te plannen en te doen. In aanloop naar deze nieuwe systeem stelt het kabinet in 2026 eenmalig een extra bedrag voor gemeenten beschikbaar van 1 miljard euro. Daarnaast ontvangen gemeenten nu en in de toekomst compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling.

Vraag 5:

Wanneer wordt er meer duidelijk over de mogelijkheid van een groter eigen belastinggebied voor gemeenten?

Antwoord:

Het kabinet gaat in goede samenwerking met medeoverheden werken aan de uitwerking van de nieuwe financieringssysteem, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Komend voorjaar hoop ik uw Kamer nader te kunnen informeren.

Vraag 5:

¹ Kamerbrief 35 925-VII-170, dd. 11 juli 2022

Kan er een uitgesplitst overzicht gegeven worden van alle middelen die gemeenten hebben ontvangen als coronasteun per jaar?

Antwoord:

In tabel 1 in de ontwerpbegroting gemeentefonds 2023 is het overzicht opgenomen van de maatregelen voor 2021 (jaar van uitkering) en verder die op de begroting van het gemeentefonds zijn opgenomen.

Onderstaande tabel bevat naast de middelen die via het gemeentefonds verstrekt zijn ook de middelen die op andere wijze aan gemeenten verstrekt zijn (jaar waarop compensatie betrekking heeft).

(in mln.)	2020	2021	2022
Afvalverwerking	32		
Lokale media	29,5		
Lokale culturele infrastructuur tot 1 juni 2020	60		
Cultuur gemeenten matchingsgeld OCW	49		
Lokale culturele infrastructuur gemeenten na 1 juni 2020 en provincies tot 1 juni 2020 (€ 60 mln. gemeenten en € 8 mln. provincies)	68		
Lokale culturele gemeentelijke infrastructuur		150	
Lokale culturele gemeentelijke infrastructuur (9,9 provincies, 41,6 gemeenten)		51,5	
Buurt- en dorps huizen	17	60	
Vrijwilligersorganisaties Jeugd (scouting, speeltuin)	7		
Sport: Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties (T)	80	61	16
IJsbanen en zwembaden	100	80	
Noodopvang kinderen	23		
Peuter, SMI, VE	8	5	
Sw-bedrijven	140	45	10
SZW flankerend beleid			
Bijzondere bijstand	5	10	15
Gemeentelijk schuldenbeleid	15	30	30
Re-integratie	40	90	15
Additionele impuls re-integratie		50	45
Crisisdienstverlening	16	48,5	33,1
Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke kosten (TONK)		260	
Herorientatie zelfstandigen		6,4	
Jeugd en Wmo (2020: voorschot 144 eindafrekening 170)	170	136,1	Verlengd voor 2022 (najaar vaststelling)
Welbevinden van Jeugd: Jeugd aan Zet (0,47) en Jeugdpakket	21,5	37,5	
Activiteiten en ontmoetingen jeugd		8	
Jongerenwerk jeugd		14	
Mentale ondersteuning jeugd		11,5	
Jeugd aan Zet		3,1	
Eigen bijdrage Wmo	18		
Bestrijden eenzaamheid ouderen		36,5	
Extra contactmomenten kwetsbare groepen		47	
Compensatie quarantainekosten	4		
Meerkosten GGD's	350		Dekking obv nacalculatie
Vergoeding Veiligheidsregio's	15		Artikel 2 Fw
Toezicht en handhaving	50		
Handhaving quarantaine		3	
Handhaving CTB		45	
Landelijke verkiezingen	30	27	
Gemeenteraadsverkiezingen			30,4
Inkomstenderving parkeer- en toeristenbelasting tot 1 juni 2020	225		
Inkomstenderving (precario/leges) tot 1 juni 2020 (voorschot)	20		
Inkomstenderving (84,4 gemeenten; 3,1 provincies) over het jaar 2020	87,5		
Inkomstenderving definitieve afrekening 2020	151,8		
Inkomstenderving 2021			Verlengd voor 2021 (najaar vaststelling)
Opschalingskorting gemeenten	70	160	
OV beschikbaarheidsvergoeding		Verlengd voor 2021	Verlengd voor 2022

Vraag 7:

Wat is het verschil tussen de ontvangen en uitgegeven middelen voor coronasteun aan gemeenten per jaar?

Antwoord:

Dit verschil is niet bekend. Echter, in het Briefadvies «Financiële compensatie-coronacrisis»² van de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) uit 2021 staat:

«De Raad stelt vast het Rijk en decentrale overheden op een constructieve wijze in staat zijn geweest afspraken te maken over de compensatie van de direct aan de coronacrisis gerelateerde kosten. Het is in die zin een goed voorbeeld van interbestuurlijke samenwerking. Het Rijk heeft welwillend en voortvarend de claims van decentrale overheden beoordeeld inzake de gemaakte extra kosten en gedeelde inkomsten in verband met de coronacrisis. Daarbij is gekozen is voor een pragmatische benadering, rekening houdend met de aard van het financiële effect en de beschikbaarheid van Informatie en passend bij de urgentie en het unieke karakter van deze crisis. Zo ver de Raad kan vaststellen is er sprake van een reële benadering van de compensatie van de direct aan de coronacrisis gerelateerde kosten en gedeelde inkomsten. Hij wijst er wel op dat het nog te vroeg is om een uitspraak te doen over de structurele en indirecte financiële gevolgen van de coronacrisis voor decentrale overheden.»

In het ROB-advies van «Crisis naar Opgave»³ uit 2022 staat hierover: «Deze «baten» van de coronacrisis zijn tijdens de compensatie van de misgelopen inkomsten en extra kosten niet verrekend, waardoor gemeenten over het algemeen financieel gezien positiever uit de coronacrisis kwamen, in ieder geval op de korte termijn.»

Vraag 8:

Kan er een tabelmatige uitsplitsing gemaakt worden welke middelen al van de Aanvullende Post zijn overgeheveld naar het gemeentefonds en welke nog niet, aangevuld met welke reden voor wel/niet overhevelen en eventueel op welke termijn overheveling verwacht wordt?

Antwoord:

In onderstaande tabel is te zien welke middelen al naar het gemeentefonds zijn overgeheveld. Onder de tabel is een toelichting opgenomen met betrekking tot de nog niet overgehevelde posten.

Reeksen op de Algemene Post voor Gemeente- en Provinciefonds

In miljoenen	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Coalitieakkoord: schrappen oploop opschalingskorting <i>w.v. resterend op de AP (nog niet overgeheveld)</i>	10	420	570	715	0	0
Coalitieakkoord: overige dossiers medeoverheden <i>w.v. resterend op de AP (nog niet overgeheveld)</i>	0	0	5	0	0	0
Coalitieakkoord: jeugd conform advies CVW met aanvullende maatregelen <i>w.v. resterend op de AP (nog niet overgeheveld)</i>	317	255	215	100	0	0
	0	102	71	80	0	0
	0	1.454	1.265	758	367	300
	0	0	1.265	758	367	300

² Briefadvies Financiële compensatie coronacrisis | Publicatie | Raad voor het Openbaar Bestuur (raadopenbaarbestuur.nl)

³ ROB-advies+‘Van+crisis+naar+opgave».pdf

Resterend op de aanvullende post:

- **Oplloop opschalingskorting 5 miljoen euro:** De 5 miljoen euro op deze post is het gevolg van afronding. Bij het verwerken in de Voorjaarsnota van het schrappen van de oplloop van de opschalingskorting in deze kabinetsperiode is een afrondingsverschil ontstaan van 5 miljoen euro. Er wordt nog bezien hoe hiermee om te gaan.
- **Overige dossiers medeoverheden reeks 102 miljoen, 71 miljoen en 80 miljoen euro:** Onder de reeks «overige dossiers medeoverheden», die in het Coalitieakkoord is opgenomen, is 415 miljoen euro gereserveerd voor de Uitvoeringskosten Omgevingswet gemeenten en provincies (Kamerstukken II, 2021/22, 35 925 VII, nr. 105). Van deze 415 miljoen euro is bij nota van wijziging op de eerste supplettoire begroting gemeentefonds 150 miljoen euro overgeboekt naar het gemeentefonds. Voorwaarde hierbij is dat er een stelsevaluatie volgt waarbij de daadwerkelijk gemaakte kosten opnieuw in kaart worden gebracht. De overige 265 miljoen euro staat gereserveerd op de aanvullende post en hierover moet nog budgettaire besluitvorming plaatsvinden.
- **Jeugd conform advies Commissie van Wijzen:** Op de aanvullende post van de Rijkbegroting staan nog middelen gereserveerd voor 2024 en verder, die zijn gebaseerd op het advies van de Commissie van Wijzen. Deze middelen zullen naar het gemeentefonds worden overgeheveld, nadat de hervormingsagenda met de inhoudelijke maatregelen is vastgesteld.

9

Vraag: Kan een overzicht gegeven worden van alle mogelijke vormen van nieuwe lokale belastingen die de afgelopen jaren zijn voorgesteld in rapporten, adviezen of anderszins?

Antwoord:

In de ambtelijke rapporten Herziening provinciaal belastinggebied, d.d. 15 april 2021 en Herziening gemeentelijk belastinggebied, d.d. 1 mei 2020 zijn mogelijke vormen van lokale belastingen onderzocht, zoals deze bekend waren uit literatuur, adviezen of anderszins.

Voor de provinciale belastingen betreffen dit:

- Provinciale ingezetenenheffing
- Provinciale vestigingsheffing
- Provinciale voertuigenbelasting
- Provinciale onroerendezaakbelasting
- Provinciale toeristenbelasting
- Provinciale opcenten op kilometerheffing

Voor de gemeentelijke belastingen betreffen dit:

- Herinvoeren OZB-gebruikers woningen
- Herinvoeren Roerende Woon- en gebruikers belasting
- Invoeren gemeentelijke ingezetenenheffing
- Invoeren nachtverblijfsbelasting en dagverblijfsbelasting
- Revitaliseren baatbelasting
- Invoeren gebiedsontwikkelingsheffing

Vraag 10:

Wat is het meest recente tijdspad van alle acties ten aanzien van het nieuwe financieringssysteem voor decentrale overheden?

Antwoord:

Het Rijk en gemeenten en provincies geven samen nadere uitwerking aan de in de Contourennota⁴ geschetste bouwstenen voor de financierings-systematiek na 2025. Dit is een proces dat zorgvuldigheid vraagt. De uitwerking hiervan wordt in onderlinge samenhang politiek-bestuurlijk gewogen. Uw Kamer wordt in het voorjaar van 2023 geïnformeerd over de stand van zaken.

Wat betreft de stappen die het kabinet wil zetten in betere vormgeving van het uitkeringsstelsel, waarmee de decentrale overheden vanuit het Rijk worden bekostigd, is het streven om het conceptwetsvoorstel voor de herziening van Financiële-verhoudingswet eind 2023 voor advies voor te leggen aan de Raad van State. Vooruitlopend op de in de Contourennota geschetste wijzigingen in de wet zal, daar waar de huidige wet ruimte biedt, in de geest van deze wijzigingen gewerkt gaan worden.

Vraag 11:

Kan er een overzicht gegeven worden van de totale lokale lastendruk per persoon en als percentage van de totale collectieve lasten voor de afgelopen tien jaar inclusief een raming van volgend jaar?

Antwoord:

In de Atlas Lokale Lasten van COELO worden onder meer de woonlasten voor huishoudens en de totale decentrale lasten voor standaardhuishoudens geregistreerd. De woonlasten verlopen per huishouden en niet per persoon. Een berekening als percentage van de totale collectieve lasten is niet voorhanden.

Onderstaand zijn per jaar opgenomen de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonhuishouden huurwoning en meerpersoonhuishouden koopwoning opgenomen voor de afgelopen 10 jaar.

De raming voor 2023 is nog niet te maken omdat de begrotingen van gemeenten en provincies nog moeten worden vastgesteld.

Meerpersoonshuishouden huurwoning

2022	893
2021	873
2020	842
2019	812
2018	790
2017	837
2016	837
2015	836
2014	826
2013	816

Meerpersoonshuishouden koopwoning

2022	1.486
2021	1.361
2020	1.315
2019	1.264
2018	1.231
2017	1.271
2016	1.270
2015	1.261
2014	1.239
2013	1.223

⁴ Kamerbrief 35 925-VII-170, dd. 11 juli 2022

Vraag 12:

Kan er een overzicht gegeven worden van de totale tekorten/overschotten van gemeenten in de afgelopen tien jaar inclusief een raming voor volgend jaar?

Antwoord:

Hieronder vindt u een overzicht van de exploitatiesaldi van gemeenten van de afgelopen tien jaar. Een raming voor volgend jaar kan nog niet worden gegeven, omdat gemeenten hun begroting nog moeten vaststellen. De afgelopen tien jaar was het gerealiseerde saldo in de jaarrekening veel hoger dan het begrote saldo.

	Exploitatie-saldo (€ mln.)
2012	- 1.230
2013	137
2014	- 74
2015	498
2016	492
2017	263
2018	- 197
2019	- 739
2020 ¹	4.585
2021 ²	1.764
2022 ³	- 915

¹ – voorlopig,

² – obv lv3-data,

³ – begrotingscijfer.

Data is afkomstig van het CBS.

Vraag 13:

Hoeveel gemeenten hebben op dit moment een sluitend meerjarenperspectief?

Antwoord:

De meerjarenbegroting van gemeenten wordt jaarlijks door provinciale toezichthouders beoordeeld. Presenteert een gemeente een begroting die meerjarig niet structureel en reëel sluitend is, dan komt deze gemeente onder preventief toezicht te staan. In 2022 staat één gemeente onder preventief toezicht, dat is artikel 12-gemeente Vlissingen. Dit neemt niet weg dat er zorgen zijn bij gemeenten en toezichthouders over de structurele financiële situatie, mede in het licht van de lange termijn investeringen die ook van hen gevraagd worden. Daarom is er vanuit het Ministerie van BZK regelmatig contact met de toezichthouders en worden de gemeentefinanciën gemonitord.

Vraag 14:

Hoeveel gemeenten maken op dit moment gebruik van een stelpost ten aanzien van verwachte middelen voor jeugdzorg, de nieuwe financierings-systematiek of anderszins?

Antwoord:

In het toezichtverslag van de provinciale toezichthouders (Kamerstukken 2022 D 31433) is aangegeven dat 334 gemeenten voor het begrotingsjaar 2022 een stelpost voor extra middelen jeugdzorg hebben opgenomen. In de meerjarenraming 2025 is dit door 313 gemeenten gedaan.

Vraag 15:

Welk deel van het inkomen van gemeenten is afkomstig uit eigen belastingen en welk deel van uitkeringen van hogere overheden en kan daarvan een vergelijking gemaakt worden met andere OECD-landen?

Antwoord:

Uit onderstaande tabel opgenomen in de Ontwerpbegroting gemeentefonds 2022 is te zien dat voor het jaar 2022 in totaal 17,3% van de inkomsten van gemeenten afkomstig is van de door gemeenten geheven belastingen en opgelegde retributies en 53,3% van de inkomsten afkomstig is van het gemeentefonds.

Volgens de World Observatory on Subnational Government Finance and Investment (SNGWOFI) waren de lokale belastingen in Nederland in 2016 1,4% van het bruto binnenlands product, het OECD gemiddelde in dat jaar was volgens SNGWOFI 7,1%.

Tabel 6 Inkomsten gemeenten (bedragen x € 1 mln.)						
	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Inkomsten vanuit het Rijk						
Gemeentefonds ¹	27.814	29.082	31.295	33.481	32.817	35.596
Specifieke uitkeringen ²	6.400	6.900	7.000	11.384	10.500	10.500
Inkomsten uit eigen bronnen						
OZB ³	3.873	3.985	4.165	4.399	4.557	4.757
Overige belastingen ³	1.530	1.622	1.740	1.465	1.812	1.667
Retributies ⁴	4.518	4.546	4.603	4.822	4.943	5.118
Bouwgrondexploitatie ⁴	4.169	3.818	3.139	3.477	3.505	3.163
Onttrekkingen reserves ⁴	6.663	6.989	6.764	7.380	3.876	3.898
Overige middelen ⁵	9.605	8.729	8.052	10.422	6.066	2.089
Totaal	64.572	65.671	66.758	76.830	68.076	66.788

¹ Bron Ministerie van BZK.

² Bron realisatiecijfers OSU, Bron begrotingscijfers Ministerie van BZK.

³ Bron COELO Atlas lokale lasten.

⁴ Bron CBS Statline.

⁵ Bron CBS Statline met bewerking BZK.

Vraag 16:

Kan er een overzicht gegeven worden van de totale gemeentelijke uitgaven per persoon en als percentage van de totale collectieve uitgaven voor de afgelopen tien jaar inclusief een raming van volgend jaar?

Antwoord:

Hieronder staat een weergave van de totale gemeentelijke uitgaven per inwoner als percentage van de totale collectieve uitgaven per inwoner in de afgelopen tien jaar. Dit is exclusief een raming van 2022, want daarvoor zijn de gegevens nog niet bekend. Hierin is te zien dat het percentage gemeentelijke uitgaven redelijk stabiel is gebleven in de afgelopen 10 jaar; rond de 12% à 13%.

	Totale collectieve uitgaven (€ per inwoner)	Gemeentelijke uitgaven (€ per inwoner)	Gemeentelijke uitgaven % van de totale collectieve uitgaven
2010	25.604	3.236	13%
2011	24.861	3.074	12%
2012	24.793	2.970	12%
2013	24.749	2.970	12%
2014	25.026	2.883	12%
2015	25.435	3.191	13%
2016	25.314	3.193	13%
2017	25.447	3.238	13%
2018	26.380	3.355	13%
2019	27.610	3.486	13%
2020	31.150	3.753	12%
2021*	32.597	3.747	11%

Vraag 17:

Kunt u een lijst geven van de top-10 gemeenten waar armoede aan de orde is?

Antwoord:

In de tabellen hierna wordt als definitie van armoede gebruik gemaakt van de CBS definitie «lage inkomens grens»⁵ en wordt gebruik gemaakt van voorlopige cijfers over 2020.

In absolute aantallen (bron: CBS)

Aantallen x 1.000	Particuliere huishoudens	Aantal Personen	Waarvan kinderen
Amsterdam	50,1	82,4	17,6
Rotterdam	38	66,4	16,2
's-Gravenhage (gemeente)	28,1	50	12,6
Utrecht (gemeente)	13,1	23	5,7
Groningen (gemeente)	12,6	18,1	3
Eindhoven	8,9	14,7	3,2
Arnhem	8,5	13,7	2,8
Nijmegen	8,4	13	2,4
Tilburg	8,3	14,1	3,4
Enschede	7,3	12,6	2,9

⁵ Om te bepalen of een huishouden een laag inkomen heeft, wordt het besteedbaar inkomen van een huishouden (exclusief huurtoeslag) omgerekend tot het gestandaardiseerde inkomen. Standaardiseren houdt in dat door correctie voor verschillen in huishoudensgrootte en -type inkomens vergelijkbaar gemaakt worden. De gestandaardiseerde inkomens van de voorgaande jaren worden met behulp van het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie herleid naar het prijspeil in het desbetreffende jaar. De lage-inkomensgrens staat voor een vast koopkrachtbedrag en wordt jaarlijks gecorrigeerd voor de prijsontwikkeling. In 2020 lag de grens voor een alleenstaande op netto 1 100 euro per maand. Voor een paar zonder kinderen was dat 1 550 euro, en voor een paar met twee minderjarige kinderen 2 110 euro. Voor een eenoudergezin met twee minderjarige kinderen bedroeg deze grens 1 680 euro.

In percentages (bron: CBS)

	Particuliere huishoudens	Personen	Kinderen
Rotterdam	12,8	11,1	14,3
Groningen (gemeente)	12	9,3	8,9
Amsterdam	11,9	10,3	12,7
's-Gravenhage (gemeente)	11,7	10	12,3
Arnhem	11,5	9,2	9,8
Heerlen	10,8	9,3	14
Enschede	10,7	8,8	10,7
Nijmegen	10,3	8,2	8,4
Leeuwarden	10,3	8	8,9
Vaals	10	8,4	10,6

Vraag 18:

Kunt u bij alle gemeenten van deze lijst aangeven welk deel van het gemeentebudget naar armoedebestrijding gaat?

Antwoord:

Nee, hier heb ik geen inzicht in aangezien gemeenten over de besteding van hun middelen geen verantwoording aan het Rijk afleggen. Gemeenten rapporteren aan hun gemeenteraad.

Vraag 19:

Kunt u per gemeente aangeven van welke regeling deze gemeenten voornamelijk gebruik maken om de gelden voor armoedebestrijding uit te keren?

Antwoord:

Zoals bij vraag 18 aangegeven, heb ik hier geen inzicht in aangezien gemeenten over de besteding van hun middelen geen verantwoording aan het Rijk afleggen. Gemeenten rapporteren aan hun gemeenteraad.

Vraag 20:

Kunt u bij alle gemeenten van deze lijst aangeven welk deel van het gemeente- of rijksbudget naar fraudebestrijding in deze gemeente gaat?

Antwoord:

Nee, dat is niet mogelijk. Gemeenten zijn vrij in de besteding van deze middelen en hoeven daarover geen verantwoording af te leggen aan het Rijk.

Vraag 21:

Kunt u bij deze lijst ook aangeven welke precieze maatregelen er genomen worden in deze gemeenten om fraudebestrijding tegen te gaan?

Antwoord:

Nee, het is aan de gemeenten hoe invulling te geven aan fraudebestrijding.

Vraag 22:

Wat zijn voor 2022 en/of 2023 de totale (verwachte) opbrengsten per lokale belasting?

Antwoord:

De begrote opbrengst decentrale heffing voor gemeenten is in onderstaande tabel weergegeven. De verwachte opbrengst voor volgend jaar is nog niet te maken omdat provincies en gemeenten de begrotingen nog moeten vaststellen.

Belasting	Bedrag in mln euro's
OZB woningen	2.477
OZB niet woningen	2.280
Rioolheffing	1.772
Reinigingsheffingen	2.257
Leges (secretarie)	217
Leges Bouwen en wonen	604
Parkeerbelasting	1.111
Toeristenbelasting	377
Precariobelasting	39
Begraafplaatsrechten	115
Hondenbelasting	48
Overige belastingen ¹	92
Overige leges	153

¹ reclamebelasting, baatbelasting, forensenbelasting, roerende zaakbelasting

Bron: Coelo Atlas Lokale Heffingen en CBS

Vraag 23:

Welk deel van de mensen binnen die gemeenten die recht hebben op tegemoetkomingen, zoals de energietoelage, maken ook daadwerkelijk gebruik van deze tegemoetkomingen?

Antwoord:

Bijna driekwart van de mensen die recht hebben op energietoelage heeft deze aangevraagd en toegekend gekregen. Dit blijkt uit een Divosa-uitvraag naar de uitvoering van de energietoelage over het eerste half jaar (tot juli 2022).⁶

Vraag 24:

Kunt u een algemeen overzicht geven van de gestegen kosten door de heffingen, waarbij wordt ingegaan op de positie van zowel lage als middeninkomens?

Antwoord:

Artikel 219 Gemeentewet bepaalt dat gemeentelijke heffingen niet afhankelijk mogen worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen. Voor mensen met een laag inkomen en vermogen is eventueel kwijtschelding mogelijk. De hoogte van de lokale heffing is dan ook inkomensonafhankelijk.

Onderstaand is de mutatie van de heffingen (exclusief een volume effect) in percentages weergegeven over de periode 2021–2022.

Belasting	Bedrag in mln euro's
OZB woningen	3,6%
OZB niet woningen	2,6%
Rioolheffing	1,9%
Reinigingsheffingen	3,0%
Leges (secretarie)	-4,0%
Leges Bouwen en wonen	7,1%
Parkeerbelasting	6,8%
Toeristenbelasting	9,6%
Precariobelasting	-86,4%
Begraafplaatsrechten	0,9%
Hondenbelasting	-2,4%
Overige belastingen (*)	0,2%
Overige leges	4,8%

⁶ Grootste deel doelgroep krijgt energietoelage | Divosa

Vraag 25:

Zijn er redenen om aan te nemen dat de geschatte opbrengsten van verbreding van de onroerendezaakbelasting (OZB) gewijzigd zijn ten opzichte van de bouwstenen voor een beter belastingstelsel? Zo ja, wat zijn de nieuwe ramingen?

Antwoord:

Op dit moment zijn er nog geen nieuwe berekeningen gemaakt met betrekking tot de geschatte opbrengsten van verbreding van de onroerendezaakbelasting (OZB). Aangezien de WOZ-waarde stijgt mag worden aangenomen dat middels de OZB meer kan worden opgehaald, echter de vraag is of en met welk percentage gemeenten de OZB verhogen.

Vraag 26:

Zijn er redenen om aan te nemen dat de geschatte opbrengsten van verschillende opties voor nieuwe lokale belastingen gewijzigd zijn ten opzichte van de bouwstenen voor een beter belastingstelsel? Zo ja, wat zijn de nieuwe ramingen?

Antwoord:

Zie vraag 25, op dit moment zijn er nog geen nieuwe berekeningen gemaakt met betrekking tot de geschatte opbrengsten van verbreding van de onroerendezaakbelasting (OZB). Aangezien de WOZ-waarde stijgt mag worden aangenomen dat middels de OZB meer kan worden opgehaald, echter de vraag is of en met welk percentage gemeenten de OZB verhogen.

Vraag 27:

Indien een gemeente extra huizen bouwt, welk deel van eventuele extra OZB-opbrengsten worden onder de huidige en vernieuwde verdeling van het gemeentefonds afgeroomd via de algemene uitkering of anderszins?

Antwoord:

Met de middelen uit het gemeentefonds wordt gestreefd gemeenten in een vergelijkbare financiële uitgangssituatie te brengen. Daarbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheid die een gemeente heeft om inkomsten te genereren op basis van de OZB. De OZB-inkomsten worden binnen het gemeentefonds verevend op basis van de WOZ-capaciteit van gemeenten en dus niet op de daadwerkelijke OZB-opbrengsten. De omvang van de algemene uitkering van het gemeentefonds staat vast en wordt niet beïnvloed door de WOZ-capaciteit van gemeenten. Als een gemeente meer koopwoningen heeft dan neemt zijn WOZ-capaciteit toe. Het is afhankelijk van de ontwikkeling van de WOZ-capaciteit van andere gemeenten in welke mate deze stijging van het aantal koopwoningen van invloed is op de uitkering uit het gemeentefonds van de desbetreffende gemeente. De systematiek onder de huidige en nieuwe verdeling is identiek.

Vraag 28:

Indien in een gemeente de waarde van de huizen met 10% stijgt, welk deel van eventuele extra OZB-opbrengsten worden onder de huidige en vernieuwde verdeling van het gemeentefonds afgeroomd via de algemene uitkering of anderszins?

Antwoord:

De verevening is afhankelijk van de mate van de WOZ-capaciteit van een gemeente (aantal koopwoningen en WOZ-waarde woonhuis) en het gemid-

delde OZB-tarief in Nederland. Er is dan ook niet op voorhand aan te geven wat een 10% stijging van de huizenwaarde in een gemeente voor gevolgen heeft voor de verevening in het gemeentefonds. Er zit er op dit punt geen verschil tussen de huidige en de nieuwe systematiek, zoals ook aangegeven in vraag 27.

Vraag 29:

Waarom heeft het Periodiek Onderhoudsrapport gemeentefonds (POR) door het nieuwe verdeelmodel geen toegevoegde waarde? Wat is er te zeggen over de ontwikkelingen van de uitgaven van gemeenten op de verschillende clusters in het gemeentefonds? Is het POR wettelijk verplicht en hoe wordt er volgend jaar gemonitord als er nu geen POR is opgesteld? Blijft het POR wel bestaan als monitoringsinstrument?

Antwoord:

Het Periodiek Onderhoudsrapport (POR) is een jaarlijks rapport dat tot doel heeft inzicht te geven in de werking van het verdeelstelsel van het gemeentefonds in vergelijking met de ontwikkeling van de kostenstructuur bij de gemeenten. De achtergrond van het POR ligt in de parlementaire behandeling van de Financiële-verhoudingswet (Fvw) in 1996/1997. Toen werd geconstateerd dat het nodig is om het verdeelstelsel van het gemeentefonds voortdurend op zijn werking te bezien en indien nodig bij te stellen.

Het POR heeft dan ook zeker toegevoegde waarde onder het nieuwe verdeelmodel en zal dan ook jaarlijks worden uitgevoerd en aan uw Kamer worden aangeboden. Het is in 2022 niet uitgevoerd omdat de analyse van de tekortkomingen van het huidige model bekend zijn en er per 1 januari 2023 een nieuw verdeelmodel is. Het POR blijft dus bestaan.

Vraag 30:

Wat is de precieze stand van zaken m.b.t. de onderzoeken naar de maatstaven centrumfunctie, eenpersoonshuishoudens en de overige eigen middelen?

Antwoord:

Het onderzoek naar de maatstaven centrumfunctie, eenpersoonshuishoudens en overige eigen middelen worden nu opgestart en de onderzoeksresultaten worden verwacht in de eerste helft van 2023.

Vraag 31:

Wat zijn de uitkomsten van de onderzoeken die in het kader van de onderzoeksagenda herijking verdeling gemeentefonds zijn gedaan naar «financiële draagkracht» en «sociaal domein» waar in de septembercirculaire naar wordt verwezen? Zijn de onderzoeksrapporten van deze onderzoeken beschikbaar?

Waren de middelen woningbouwimpuls en volkshuisvesting eerst onderdeel van de vrij besteedbare middelen? Wat is de verdeling van deze middelen in 2023? Welke gemeenten hebben hier voor- of nadeel van?

Antwoord:

De onderzoeksagenda is gebaseerd op de aanbevelingen van de ROB. De ROB had beide onderzoeken waar u naar verwijst aanbevolen. In mijn brief aan uw Kamer van 5 juli jl.⁷ ben ik op beide onderzoeken in gegaan.

Financiële draagkracht: De ROB heeft ten aanzien van de gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en een lage sociaal economische status de zorg geuit dat deze gemeenten relatief veel kosten maken,

⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 35 570 B, nr. 13

terwijl het vermogen om eigen inkomsten te realiseren beneden gemiddeld is. Ik heb u in mijn brief van 5 juli jl. gezegd dat ik deze zorg begrijp en daarom onderzoek zal blijven doen om het model en de uitlegbaarheid ervan verder te verbeteren. Zo wordt dit jaar in het onderzoek naar de centrumfunctie onder andere aandacht besteedt aan de stapeling van problematiek in het sociaal domein. Ik zal u Kamer te zijner tijd informeren over de uitkomsten van dit onderzoek, welke ik de eerste helft van 2023 verwacht.

Om in de tussentijd te zorgen dat met name de gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en een lage sociaal economische status voldoende weerbaar zijn en blijven, is voor gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en een lage sociaal economische status tot en met 2025 een aangepast ingroeipad vastgesteld. Ditzelfde geldt voor gemeenten die tot en met 2022 aanvullende middelen ontvangen vanwege bevolkingsdaling.

Sociaal domein: Bij de ROB en bij veel gemeenten leeft de zorg of het nieuwe verdeelmodel goed aansluit bij de uitgavenontwikkeling in het sociaal domein. In mijn brief van 5 juli jl. heb ik u laten weten dat voor 2017 en 2019 het nieuwe verdeelmodel goed aansluit bij de uitgavenontwikkeling van gemeenten en dat inmiddels ook de analyse voor 2020 is afgerond. Uit de afgeronde analyse voor 2020 blijkt dat ook voor 2020 het verdeelmodel goed aansluit bij de daadwerkelijke uitgavenontwikkeling van gemeenten. Bij de analyse is niet alleen gekeken of het verdeelmodel goed aansluit bij de totale uitgavenontwikkeling en in het bijzonder in het sociaal domein, maar ook of deze voor de verschillende grootteklassen van gemeenten. Dit onderzoek zal jaarlijks herhaald worden. Van dit onderzoek, uitgevoerd door het Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijkrelaties (BZK), is geen onderzoeksrapport beschikbaar. Vanaf volgend jaar zal dit onderzoek worden meegenomen in het Periodieke Onderhoudsrapport gemeentefonds (POR), die ik dan met uw Kamer deel.

Vraag 32:

In hoeverre zijn de uitvoeringskosten voor klimaat, ontsluiten nieuwbouwwoningen en stikstof al specifiek verstrekt aan medeoverheden? Wat is de totale omvang van deze uitvoeringskosten (per onderdeel en per jaar) in de periode 2023–2030?

Antwoord:

Deze middelen zijn voor de periode 2023–2030 nog niet verstrekt.

Voor klimaat- en energiebeleid geldt dat gemeenten en provincies vanaf 2023 tot en met 2030, aanvullend op de reeds eerder toegekende middelen, extra uitvoeringsmiddelen krijgen zodat zij hun uitvoeringskracht kunnen voorzetten en intensiveren. Om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voortzetten is van de toekomstige uitvoeringsmiddelen van gemeenten reeds 74,331 miljoen euro naar 2022 verschoven. Voor provincies is reeds 5,670 miljoen euro naar 2022 verschoven. Over de resterende middelen die in het Coalitieakkoord zijn gereserveerd voor de uitvoeringskosten van medeoverheden voor het klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid vinden nog gesprekken plaats tussen onder andere de VNG, het IPO en het Rijk. In 2024 wordt er een herijking uitgevoerd.

Voor klimaat en energie zijn de volgende middelen voor gemeenten en provincies beschikbaar.

NB: 2024 en verder onder voorbehoud van de herijking.

Beschikbare uitvoeringsmiddelen K&E-beleid		
	Provincies	Gemeenten
2023	23,4	353,15
2024	23,66	448,84
2025	33,14	659,36
2026	25,92	694,55
2027	20,93	699,54
2028	23,96	748,54
2029	23,2	749,3
2030	22,24	750,08
cum.	196,63	5103,4

Vraag 33:

Worden de uitvoeringskosten voor klimaat, ontsluiten nieuwbouwwoningen en stikstof allemaal via een specifieke uitkering verstrekt? Zo ja, wat betekent dit voor de administratieve lasten voor gemeenten?

Moeten gemeenten de uitvoeringskosten voor klimaat, ontsluiten nieuwbouwwoningen en stikstof zelf aanvragen, of krijgen ze die gewoon verstrekt? Welke voorwaarden gelden hierbij?

Worden de uitvoeringskosten voor klimaat, ontsluiten nieuwbouwwoningen en stikstof jaarlijks of meerjarig verstrekt?

Antwoord:

Deze middelen worden inderdaad allemaal via een specifieke uitkering verstrekt. Gemeenten moeten ze zelf aanvragen. De voorwaarden worden nog bepaald. Op dit moment kan dan ook nog niet worden bepaald wat dit betekent voor de administratieve lasten van gemeenten. Zoals in de Contourennota d.d. 11 juli 2022 (Kamerbrief 35925, VII 170, d.d. 11 juli 2022) is aangegeven, wil het kabinet, samen met VNG en IPO, stappen zetten in betere vormgeving van het uitkeringsstelsel. Een belangrijk spoor hierbij is dat de bekostiging van de interbestuurlijke samenwerking moet plaatsvinden tegen zo laag mogelijk administratieve kosten aan de kant van zowel het Rijk als aan de zijde van de medeoverheden.

Vraag 34:

Waarom staat de Hervormingsagenda Jeugd niet onder de beleidsprioriteiten? Heeft de Hervormingsagenda Jeugd nog impact op (de verdeling van het) gemeentefonds? Zo ja, welke?

Antwoord:

Het Ministerie van VWS is verantwoordelijk voor de Hervormingsagenda Jeugd. In de begroting van het Ministerie van VWS wordt hier dan ook aandacht aan besteed. Het Ministerie van BZK is vanuit haar verantwoordelijkheid voor de interbestuurlijke financiële verhoudingen nauw bij de uitwerking van de Hervormingsagenda betrokken. De impact op de financiële huishouding van de uitvoering door gemeenten van de jeugdzorg is groot. De hervormingsagenda bevat maatregelen waarbij onder andere ook vraagstukken over de toereikendheid van de financiering, risicoverdeling tussen overheden en bestuurlijke/financiële inrichtingsvraagstukken aan de orde komen.

Op de aanvullende post van de Rijkbegroting staan nog middelen gereserveerd voor 2024 en verder. Deze middelen zullen naar het gemeentefonds worden overgeheveld, nadat de hervormingsagenda met de inhoudelijke maatregelen is vastgesteld.

Vraag 35:

Wat is de stand van zaken met betrekking tot het ontwikkelen van een nieuwe financieringssysteem voor medeoverheden voor de periode na 2025?

Antwoord:

Zoals bij vraag 10 aangegeven, wordt door het Rijk samen met gemeenten en provincies nu nadere uitwerking gegeven aan de bouwstenen voor de financieringssystematiek na 2025.

Vraag 36:

Is de aankondiging van de nieuwe financieringssystematiek en het stopzetten van de huidige systematiek vooraf besproken met gemeenten en provincies?

Antwoord:

«Op welke wijze en met wie de voornemens in het Coalitieakkoord zijn of worden afgestemd is aan de (in)formateur. Informatie over de kabinetsformatie is te vinden op Documenten | Kabinetsformatie (kabinetsformatie2021.nl).

In het Coalitieakkoord is opgenomen dat, om een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun autonomie te vergroten, in de komende jaren een nieuwe financieringssystematiek voor de periode na 2025 wordt uitgewerkt. Gemeenten en provincies worden bij de uitwerking van deze systematiek en de hiertoe te zetten stappen nauw betrokken, onder meer via de koepelorganisaties VNG en IPO. Ook in de afgelopen periode is over de financieringssystematiek intensief gesproken tussen de fondsbeheerders en medeoverheden, onder andere in het door mw. Lazeroms begeleide traject, maar ook daaraan voorafgaand en daarna.

Vraag 37:

Lag er een ambtelijk advies ten grondslag aan de aankondiging van de nieuwe financieringssystematiek en het beëindigen van de huidige systematiek? Zo ja, kan dat openbaar worden gemaakt?

Antwoord:

De openbare documenten met betrekking tot de kabinetsformatie zijn te vinden op Documenten | Kabinetsformatie (kabinetsformatie2021.nl). Verder zijn er ambtelijke rapporten verschenen over de herziening van het eigen belastinggebied, te weten het ambtelijk rapport Herziening gemeentelijk belastinggebied, d.d. 1 mei 2020⁸ en het ambtelijk rapport Herziening provinciaal belastinggebied, d.d. 15 april 2021⁹ en over de evaluatie van de normeringssystematiek d.d. 13 november 2020.¹⁰

Vraag 38:

Zijn gemeenten en provincies akkoord met het afschaffen van de huidige normeringssystematiek?
Hoe is de huidige normeringssystematiek vastgelegd? Welke (bestuurlijke) afspraken liggen daaraan ten grondslag?

Antwoord:

Voor de huidige normeringssystematiek geldt dat op 8 maart 2022 de Tweede Kamer een motie heeft aangenomen waarin het kabinet wordt opgeroepen om «bij de Voorjaarsnota met een voorstel te komen op welke manier gemeenten meerjarige duidelijkheid hebben over de reële stijging van het accres, bijvoorbeeld door het vastklikken van de standen bij de Voorjaarsnota». Naar aanleiding hiervan is een vaste volumeafspraken uitgewerkt voor de jaren 2022–2025. Dit voorstel is voorgelegd aan de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO), waarna de VNG besloten heeft om in te stemmen met dit

⁸ Herziening Belastingstelsel | Tweede Kamer der Staten-Generaal

⁹ Rapport Herziening provinciaal belastinggebied | Tweede Kamer der Staten-Generaal

¹⁰ Kamerstukken II 2020/21 35 570-B, nr. 10

voorstel. Het IPO heeft laten weten niet met dit voorstel in te stemmen. Voor de jaren 2022–2025 geldt daarom voor provincies de normeringssystematiek.

Onder de normeringssystematiek zoals deze bij provincies wordt toegepast geldt dat het accres meegroeit met de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Impliciet zit hier dus een volume-component en een loon-prijs-component in. Voor gemeenten zijn deze twee nu gesplitst. De volumecomponent is vastgezet op stand Voorjaarsnota 2022 en de loon-prijs-tranche van het lopend jaar wordt definitief vastgezet op basis van de loon-prijs-index uit het CEP van het lopend jaar en de uitgaven in het gemeentefonds in het jaar t-1 zoals opgenomen in het Financieel Jaarverslag Rijk (voor zover deze middelen onder de huidige grondslag van het accres vallen).

Na 2025 wijzigt het financiële beeld voor zowel provincies als gemeenten, In het Coalitieakkoord is het accres vanaf 2026 vastgezet op een plus van 1 miljard euro ten opzichte van de stand Miljoenennota 2022. Het accres wordt vanaf 2026 enkel nog aangepast voor de loon- en prijsontwikkeling; conform eenzelfde systematiek als de overige rijksuitgaven. Daarnaast is er bij Miljoenennota 2023 eenmalig 1,1 miljard euro voor 2026 beschikbaar gesteld voor gemeenten en provincies.

Vraag 39:

Klopt het dat vergroten van de gemeentelijke autonomie alleen door verruiming van het lokale belastinggebied kan?

Antwoord:

Verruiming van het lokale belastinggebied is een belangrijk instrument om de gemeentelijke autonomie te vergroten. Andere elementen die van belang zijn voor de lokale autonomie is de mate van medebewind, de mate van mogelijkheden om andere eigen inkomsten te genereren en de uitkeringsvorm alsmede de vrijheidsgraden die daarbinnen geboden worden voor de besteding en de (eventuele) verantwoording.

Vraag 40:

Wat is de precieze stand van zaken m.b.t. de uitwerking van de nieuwe financieringssystematiek en wat wordt bedoeld met «passende vervolgstappen»? Wat is het tijdspad voor invoering van de nieuwe systematiek?

Antwoord:

Zoals bij vraag 4 en 5 aangegeven, gaat het kabinet in goede samenwerking met medeoverheden werken aan de uitwerking van de nieuwe financieringssystematiek, die is aangekondigd in de Contourennota en waarvoor de hoofdlijnen in diezelfde nota zijn geschetst. Centraal hierbij staat de behoefte aan meer stabiliteit, inzicht in de te ontvangen middelen en ruimte voor autonome keuzes op lokaal en regionaal niveau. De mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt hierbij betrokken. Komend voorjaar hoop ik uw Kamer nader te kunnen informeren.

Vraag 41:

Maken de verbeteringen, als gevolg van de aanpassing van de decentralisatie-uitkeringen, onderdeel uit van de te ontwikkelen «nieuwe financieringssystematiek medeoverheden» of gaat het om iets anders? Zo ja, waar hebben die verbeteringen dan betrekking op?

Antwoord:

Ja, dit maakt er onderdeel van uit. Op 11 juli 2022 heb ik, mede namens de Staatssecretaris van Fiscaliteit en Belastingdienst, een Contourennota

voor de financieringssystematiek van medeoverheden naar de Kamer gestuurd.¹¹ In deze nota staat onder andere als vertrekpunt voor het nieuwe stelsel genoemd dat het financieel en interbestuurlijk instrumentarium, waaronder het uitkeringsstelsel, beter dient aan te sluiten op en de wettelijke kaders van waaruit die taken worden toebedeeld. In de Contourennota is daarom een paragraaf opgenomen over het uitkeringsstelsel, dat gevormd wordt door de uitkeringen waarmee decentrale overheden door het Rijk worden bekostigd.

Voor de decentralisatie-uitkering geldt dat de wetgever bij de herziening van de Financiële-verhoudingswet nader aan zal geven, wat wel en niet is toegestaan. Uitgangspunt hierbij is dat de decentralisatie-uitkering weer een rol kan vervullen bij de bekostiging van de interbestuurlijke samenwerking. Daarnaast zal bij de herziening van de Financiële-verhoudingswet geregeld worden, welke beleidsinformatie door departementen opgevraagd kan worden in combinatie met de toekenning van een decentralisatie-uitkering. Deze informatie moet het in ieder geval mogelijk maken om tot een goede bepaling te komen van de hoogte van het macrobudget, van de verdeling en om tot een oordeel en evaluatie te komen over de effectiviteit van de besteding van publieke middelen, zonder dat dit de beleids- en bestedingsvrijheid van medeoverheden aantast.

Vraag 42:

Wanneer zijn de onderzoeken naar het nieuwe verdeelmodel afgerond en worden deze aan de Kamer toegezonden?

Antwoord:

Zoals bij vraag 30 aangegeven wordt het onderzoek naar de aard en het gewicht van de maatstaven centrumfunctie en eenpersoonshuishouden en het onderzoek naar de overige eigen middelen in de tweede helft van dit jaar opgestart. De onderzoeksresultaten worden in de eerste helft van 2023 verwacht en deze zullen dan ook met uw Kamer worden gedeeld.

Vraag 43:

Wordt met «onttrokken» bedoeld dat de middelen voor woningbouwimpuls en volkshuisvesting in mindering zijn gebracht aan het accres van het gemeentefonds?

Antwoord:

Ja, dat is correct.

In het coalitieakkoord zijn middelen voor de woningbouwimpuls (10x100 miljoen) en volkshuisvesting (4x150 miljoen) opgenomen. Deze middelen worden voor de jaren 2023 tot en met 2025 onttrokken aan het voor die jaren gereserveerde accres.

De middelen van het Volkshuisvestingsfonds worden ten behoeve van medeoverheden beschikbaar gesteld in vier jaarlijkse tranches van 150 miljoen euro middels een specifieke uitkering.

Voor de woningbouwimpuls geldt dat deze middelen ten behoeve van medeoverheden beschikbaar worden gesteld over een periode van tien jaar in jaarlijkse tranches van 100 miljoen euro middels een specifieke uitkering.

Vraag 44:

Met welke inflatie over 2022 is in de Voorjaarsnota rekening gehouden en betekent dit dat de bedragen voor 2023 dus aangepast worden op het huidige inflatieniveau nu het volumedeel is vastgezet op het niveau van

¹¹ Kamerbrief 35 925-VII-170, dd. 11 juli 2022

de Voorjaarsnota 2022 en alleen nog kan wijzigen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen?

Antwoord:

Zoals bij vraag 38 aangegeven geldt voor de normeringssystematiek zoals deze bij provincies wordt toegepast dat het accres meegroeit met de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Impliciet zit hier dus een volume-component en een loon-prijs-component in.

Voor gemeenten zijn de volume en de loon-prijscomponent nu gesplitst, waarbij de volumecomponent is vastgezet op stand Voorjaarsnota 2022 en de loon-prijs-tranche van het lopend jaar definitief vastgezet wordt op basis van de loon-prijs-index uit het CEP (maart) van het lopend jaar en de uitgaven in het gemeentefonds in het jaar t-1 zoals opgenomen in het Financieel Jaarverslag Rijk (voor zover deze middelen onder de huidige grondslag van het accres vallen).

Vraag 45:

Waar is de hoogte van het bedrag van 1 miljard euro dat gemeenten in 2026 eenmalig krijgen op gebaseerd?

Antwoord:

Dit bedrag is door het kabinet beschikbaar gesteld in aanloop naar een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026.

Vraag 46:

Waarom wordt er alleen voor 2026 1 miljard euro extra aan gemeenten uitgekeerd?

Antwoord:

Zoals in vraag 45 aangegeven, is dit bedrag beschikbaar gesteld in aanloop naar de nieuwe financieringssystematiek, waaraan het Rijk samen met gemeenten en provincies werkt.

Vraag 47:

Hoe kunnen gemeenten met de incidentele extra uitkering van 1 miljard in 2026 structurele investeringen plannen en doen?

Antwoord:

Zoals bij vraag 4 aangegeven, gaat het kabinet in goede samenwerking met medeoverheden werken aan de uitwerking van de nieuwe financieringssystematiek. Centraal hierbij staat de behoefte aan meer stabiliteit, inzicht in de te ontvangen middelen en ruimte voor autonome keuzes op lokaal en regionaal niveau. De stabielere financiering draagt bij aan duidelijkheid die nodig is om investeringen te plannen en te doen. In de aanloop naar deze nieuwe systematiek stelt het kabinet voor gemeenten eenmalig een extra bedrag van 1 miljard euro in 2026 beschikbaar. Daarnaast ontvangen gemeenten nu en in de toekomst compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling.

Vraag 48:

Op basis van welke indicatoren worden de loon- en prijsontwikkelingen vastgesteld die als basis gelden voor de aanpassingen van het accres in het gemeentefonds?

Antwoord:

Zoals bij vraag 38 en 44 aangegeven geldt voor de normeringssystematiek zoals deze bij provincies wordt toegepast dat het accres meegroeit met de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Impliciet zit hier dus een volume-component en een loon-prijs-component in.

Voor gemeenten zijn de volume en de loon-prijscomponent nu gesplitst, waarbij de volumecomponent is vastgezet op stand Voorjaarsnota 2022 en de loon-prijs-tranche van het lopend jaar definitief vastgezet wordt op basis van de loon-prijs-index uit het CEP van het lopend jaar. De index die hiervoor wordt gebruikt is gebaseerd op de CPB-raming van de loonvoet sector overheid, index materiele overheidsconsumptie en overheids-investeringen. Hierbij is een verdeling van 60% loonontwikkeling, 20% consumptie en 20% investeringen aangehouden. Deze verdeling sluit aan bij de verdeling tussen loon- en prijsontwikkeling in de uitgaven op de Rijksbegroting.

Vraag 49:

Op welk moment worden de loon- en prijsontwikkelingen vastgesteld die als basis gelden voor de aanpassingen van het accres in het gemeentefonds en per wanneer worden deze dan doorgevoerd richting de gemeenten en worden deze per direct in alle jaarschijven doorgevoerd?

Antwoord:

Zoals bij vraag 48 aangegeven wordt de loon-prijs-tranche van het lopend jaar definitief vastgezet op basis van de loon-prijs-index uit het CEP van het lopend jaar. Dit is conform de systematiek van de Rijksbegroting

Deze worden voor het lopend jaar direct doorgevoerd naar gemeenten en in alle jaarschijven verwerkt.

Vraag 50:

Wat zijn de gevolgen voor de omvang van het gemeentefonds als er op een bepaalde begroting sprake is van onderuitputting en betekent het vastzetten van het volume-deel van het accres dat onderuitputting op een bepaalde begroting geen gevolgen heeft voor de omvang van het gemeentefonds? Als er wel gevolgen zijn, wordt er dan onderscheid gemaakt tussen de verschillende uitgaven van departementen? Zo ja, hoe ziet dat onderscheid eruit? Of is de regel voor alle departementen gelijk?

Antwoord:

Onderuitputting bij een bepaalde begroting heeft geen gevolgen voor het accres. Door het vastzetten van het volumedeel van het accres zullen de accresstanden voor de jaren 2022 tot en met 2025 voor gemeenten alleen nog wijzigen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen.

Vraag 51:

In welk jaar wordt de eenmalige rijksbijdrage van 1 miljard euro extra voor gemeenten en provincies uitgekeerd? Is dat in het jaar 2026 of al eerder? Hoe is dat bedrag tot stand gekomen? Hoe wordt de rijksbijdrage verstrekt? Gaat dat via het gemeentefonds? Zo ja, om welke uitkering gaat het? Of wordt het anderszins uitgekeerd?

Antwoord:

Dit bedrag is door het kabinet beschikbaar gesteld in aanloop naar een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026. De gemeenten ontvangen de rijksbijdrage van 1 miljard euro in het jaar 2026 uit het gemeentefonds. Hiervan wordt 924 miljoen euro beschikbaar gesteld via de algemene uitkering van het gemeentefonds en 76 miljoen euro via het BTW-compensatiefonds. Hierbij geldt dat als de realisatie lager is dan het plafond van het BTW-compensatiefonds de resterende middelen via de algemene uitkering aan gemeenten worden verstrekt.

Vraag 52:

Hoe is de hoogte van de «eenmalige rijksbijdrage» bepaald? Moet dit worden gezien als aanvulling op het accres?

Antwoord:

Deze eenmalige Rijksbijdrage is een eenmalige aanvulling van het gemeentefonds met 1 miljard euro en staat los van de accessystematiek.

Vraag 53:

Hoe past de «eenmalige rijksbijdrage» in de systematiek van de Financiële-verhoudingswet?

Antwoord:

Zoals in vraag 3 aangegeven is de basis gelegen in artikel 6 van de Financiële-verhoudingswet, waarin staat dat gemeenten over ieder uitkeringsjaar recht hebben op een algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Vraag 54:

Is de «eenmalige rijksbijdrage» bedoeld om de nieuwe financieringssysteematiek in te voeren?

Antwoord:

Ja, deze bijdrage is beschikbaar gesteld in aanloop naar de nieuwe financieringssysteematiek.

Vraag 55:

Hoe verhoudt de «eenmalige rijksbijdrage» zich tot de financiële scenario's in het rapport «Samenwerkingsvermogen» van de onafhankelijke verkenner?

Antwoord:

Het bedrag maakt onderdeel uit van het totaalpakket waar het kabinet op basis van integrale besluitvorming in augustus op uit is gekomen. De extra bijdrage draagt bij aan versterking van de financiële situatie van gemeenten in 2026, mede in het licht van de lange termijn investeringen die van hen gevraagd worden.

Vraag 56:

Is er sprake van een gedeeld beeld tussen rijk en medeoverheden over de gevolgen van het stopzetten van de huidige normeringssystematiek?

Antwoord:

Zoals bij vraag 4 en 5 aangegeven, gaat het kabinet in goede samenwerking met medeoverheden werken aan de uitwerking van de nieuwe financieringssysteematiek die is aangekondigd in de Contourennota. Komend voorjaar hoop ik uw Kamer nader te kunnen informeren.

Vraag 57:

Welke factor in de berekeningen zorgt ervoor dat het bedrag «Stand ontwerpbegroting 2022» per jaar daalt terwijl de loon- en prijsontwikkelingen zouden moeten zorgen voor een verhoging van het bedrag? Graag per factor het bedrag aangeven.

Antwoord:

Volgens tabel 2 in de ontwerpbegroting Gemeentefonds 2022 is de stand ontwerpbegroting MJN 2023 hoger dan de stand ontwerpbegroting MJN 2023. Dit is onder andere het gevolg van de accres tranches, zie regel 1a en 1b. Het feit dat de stand ontwerpbegroting over de tijd daalt is onder andere het gevolg van het feit dat sommige mutaties incidenteel zijn en niet structureel, zoals bijvoorbeeld de eenmalige energietoeslag in 2023 (regel 7), de extra middelen voor asiel voor 2022–2024 (regel 5).

Vraag 58:

Wat is het verschil tussen het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) en het Overhedenoverleg zoals in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen genoemd? Hoe vaak heeft dit jaar een Bofv plaatsgevonden? En hoe vaak een Overhedenoverleg?

Antwoord:

Het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) is het overleg tussen de fondsbeheerders (de Minister van BZK en de Staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst) de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen en vindt minimaal twee keer per jaar plaats en heeft dit jaar op 23 maart plaatsgevonden.

Het Overhedenoverleg wordt gehouden bij de start van een nieuw kabinet op initiatief van de Minister-President en de Minister van BZK, zij spreken dan met de voorzitters van de VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen. Onderwerp van gesprek zijn de relevante beleidsvoornemens uit het regeerakkoord voor decentrale overheden, interbestuurlijke samenwerking en de rol van de decentrale overheden bij het realiseren van de maatschappelijke opgaven. Dit overleg heeft nog niet plaatsgevonden dit jaar. Wel voeren bewindspersonen per opgave het gesprek met medeoverheden en is er recent overleg geweest met de Minister-President, de fondsbeheerders en de VNG.

Vraag 59:

Kunnen er nu helemaal geen uitspraken worden gedaan over de mate waarin de uitgaven zich hebben ontwikkeld in relatie tot de verdeling en moet worden aangenomen dat de nieuwe verdeling voldoende aansluit bij de daadwerkelijke uitgaven?

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 31. Er is bekeken of in het sociaal domein de nieuwe verdeling de kosten van gemeenten volgt. Dit blijkt het geval te zijn.

Vraag 60:

Waarom wordt de «eenmalige rijksbijdrage» niet genoemd in de passage «Geschatte budgetflexibiliteit»? Geldt hiervoor geen verplichting om gemeenten uit te keren?

Antwoord:

De 1 miljard euro is onderdeel van de algemene uitkering van het gemeentefonds. De paragraaf geschatte budgetflexibiliteit van de ontwerpbegroting gemeentefonds stelt dat de verplichtingen leidend zijn, dit geldt voor het totaal van de algemene uitkering en de waaronder de 1 miljard euro en de decentralisatie-uitkeringen.

Vraag 61:

Waarom ontbreekt de «eenmalige rijksbijdrage» in «E. Toelichting op de financiële instrumenten»?

Is het bedrag per inwoner in 2026 inclusief de «eenmalige rijksbijdrage»? Zo ja, waarom gaat het bedrag per inwoner dan toch nog omlaag?

Antwoord:

De eenmalige rijksbijdrage is onderdeel van de algemene uitkering en onderdeel van de reeks «Algemene uitkering en de aanvullende uitkeringen» in tabel 5.

In de gepresenteerde bedragen per inwoner is de eenmalige bijdrage ook meegenomen. Dat deze daalt is de uitkomst van het effect van enerzijds de teller (ontwikkeling budget) en anderzijds de noemer (ontwikkeling aantal inwoners).

Vraag 62:
Waarom daalt het bedrag per inwoner nog verder in 2027?

Antwoord:
Zoals in vraag 61 aangegeven is er sprake van een teller en een noemer effect. De teller daalt ten opzichte van 2026 met onder andere 1 miljard euro aangezien de rijksbijdrage eenmalig voor het jaar 2026 is.

Vraag 63:
Moeten gemeenten de daling in 2026 en 2027 opvangen met extra belastinginkomsten?

Antwoord:
Zoals bij vraag 5 aangegeven werkt het kabinet in goede samenwerking met medeoverheden werken aan de uitwerking van de nieuwe financieringssysteem, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Komend voorjaar verwachten we uw Kamer nader te kunnen informeren.

Vraag 64:
Waarom wordt van de extra eenmalige uitgave 76 miljoen bij het btw-compensatiefonds gestort? Wat voor effect zou het hebben als deze middelen toch via het gemeentefonds verdeeld zouden worden?

Antwoord:
De achtergrond van het BTW-compensatiefonds (BCF) is om de ongelijke btw-behandeling tussen in- en uitbesteden op te heffen door gemeenten uit het BCF te compenseren als ze btw moeten betalen. Er is afgesproken dat bij elke toevoeging van middelen aan het gemeentefonds wordt bekeken met welke verwachte btw-betalingen dit gepaard gaat. Dit bedrag wordt dan in het BCF gestort, in dit geval 76 miljoen euro. Als het plafond overschreden wordt, komt het verschil ten laste van het gemeentefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond komt het verschil ten gunste van het gemeentefonds.